

Odsjek za povijest i Hrvatski studiji: kriza povijesne struke se nastavlja^{*}

Urednik Povijesnih priloga A. Buczynski je, u zadnjem broju tog povijesnog časopisa, ocijenio da je na početku ove godine pokrenuta "nova kampanja koju predvodi Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta", a "uperena" je protiv Hrvatskih studija uopće, a napose protiv Studija povijesti na Hrvatskim studijima, te protiv "predavača" na tim studijima i, po toj logici, ujedno protiv Hrvatskog instituta za povijest. Tim povodom raspravljamo o nekim problemima razvoja povijesne znanosti, o odnosu Odsjeka za povijest prema Hrvatskim studijima i o krizi povijesne struke.

Da li Odsjek za povijest "predvodi novu kampanju"?

"Radosti mudraca: Blago čovjeku koji je stekao mudrost i čovjeku koji je zadobio razboritost. Jer bolje je steći nju nego steći srebro, i veći je dobitak ona i od zlata."

"Nevaljalac: Nevaljalac i opak čovjek hodi s lažljivim ustima; namiguje očima, lupka nogama, pokazuje prstima; prijekare su mu u srcu, snuje zlo u svako doba, zameće svađe. Zato će mu iznenada doći propast, i učas će se slomiti i neće mu biti lijeka."

Biblija, Mudre izreke, 3 (13-14) i 6 (12-15)

1. Intervju i urednička korektnost.- Glavni i odgovorni urednik *Povijesnih priloga* dr. Alexander Buczynski je, u zadnjem broju tog povijesnog časopisa, objavio paralelni intervju dr. Nevena Budaka i dr. Mladena Ančića.¹ Urednik je tom prilikom dao kratki predgovor u kojem je iznio neke sporne ocjene o Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu i o njegovim članovima, a napose o odnosu tog Odsjeka prema Hrvatskim studijima. Važno je pritom istaći da dr. Budak, prema vlastitu svjedočanstvu, nije bio obaviješten ni da će se njegov intervju objaviti u tom obliku, kao paralelni intervju, niti o sadržaju tog spornog uvodnog teksta.

^{*} Ovo je donekle nastavak diskusije koju smo započeli u radu pod naslovom: *Povijesna struka i kritika hrvatske historiografije danas* (Radovi 31, Zagreb 1998, 167-179). Ovdje iznosimo samo neke probleme o odnosu Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu prema Hrvatskim studijima. U vezi s tim - napose o odnosu Odsjeka za povijest prema Hrvatskim studijima, o krizi povijesne struke i o krizi Sveučilišta u Zagrebu danas - opsežnije ćemo pisati u nastavku ove diskusije. O tome imamo obilje dokumenata. Dio tih dokumenata predani su rektoru i svim članovima Senata Sveučilišta. Ti su dokumentu dostupni javnosti i nalaze se na internetu.

¹ Intervju: dr. Neven Budak – dr. Mladen Ančić, *Povijesni prilozi* 18, Zagreb 1999, 405-424.

Urednika su na sve to, na promjenu sheme prema kojoj je do sada objavljivao intervju sa istaknutim stranim povjesničarima, potakli važni "događaji posljednjih mjeseci". U prvom redu to je Prvi kongres hrvatskih povjesničara koji je održan u prosincu 1999. godine. Prema njegovoj ocjeni, s kojom se mnogi slažu, Kongres je "bez sumnje pokazao visoku razinu i raznovidnost hrvatske historiografije".

2. "Udar" profesora Odsjeka za povijest.- Međutim, ističe dr. Buczynski, "put k ostvarenju" Prvog kongresa hrvatskih povjesničara "bio je vrlo trnovit" i, štoviše, "atmosfera u kojoj su tekle prve pripreme nije bila nimalo ohrabrujuća". Zašto? Evo njegova odgovora: "Hrvatski institut za povijest našao se na udaru nekih profesora Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta koji su na najgrublji način dovodili u pitanje znanstvenu razinu i organizaciju Kongresa".²

Prema uvjerenju tog urednika, koji očito ne piše samo u svoje ime, "neki" su dakle profesori Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta naglo i nasilno napali (1) Hrvatski institut za povijest (na koji su izvršili "udar"!), te su u cilju dakako nasilne promjene stanja na području znanosti (jer se tada ta znanstvene institucija i njezina organizacija "našla na udaru!") ti isti profesori (2) na "najgrublji način" dovodili u pitanje kako znanstvenu razinu tako i samu organizaciju Prvog kongresa hrvatskih povjesničara. Prema toj logici, koju nije lako pratiti, budući da su sumnjali u uspjeh tog Kongresa, "neki" su profesori Odsjeka za povijest nasilno napali i taj povijesni Institut i njegove članove. Ili obrnuto: napadajući neke članove tog Instituta (koji su se "našli na udaru") oni su nasilno napali cijeli Hrvatski institut za povijest itd.

Kada bi to bila istina, ti bi profesori bili smutljivci i naprosto napadači na najvažnije povijesne institucije u zemlji. S pravom bi ih trebalo osuditi, pogotovo ako njihov nasilni napad ("udar!") nije bio opravdan i argumentiran, ako je proveden "na najgrublji način", neprimjeren u povijesnoj znanosti, na način u kojem se ne biraju sredstva. Da li je međutim sve to istina? Urednik *Povijesnih priloga* ne govori o kojim je profesorima riječ, gdje su objavili taj "udar", kako su ga izveli, kako i na koji su način napali Hrvatski institut za povijest i doveli u sumnju uspjeh Kongresa.

To nije učinio zato jer ništa od toga nije istina. Ni jednu premisu nije dokazao. Naprosto ih je izmislio, što je učinio više puta do sada. Taj urednik se služi općim i neargumentiranim tvrdnjama. Tako se i on pridružio onima koji već dugo ratuju protiv Odsjeka za povijest iz različitih najčešće ličnih razloga. Posebnog razloga za to on nema, jer je njemu taj Odsjek pružio sve pogodnosti od gostoljubivosti preko mentorstva do priznavanja "magisterija", koji to nije bio,³ te u izradi i prihvaćanju doktorata, na koji su neki članovi povjerenstva imali ozbiljne primjedbe.⁴

² Intervju, isto djelo, str. 405.

³ A. Buczynski je u Utrechtu (nizozemski je državljanin) diplomirao povijest, a ne magistrirao (!) kako sada tvrdi (usp. Večernji list, br. 303, 12. ožujka 2000, str. 15). Tijekom četvrtre godine studija došao je u Zagreb (bila je to izmjena studenata na državnoj razini) i pohađao dio predavanja na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta, gdje je radio na diplomskoj radnji iz teme: *Hrvatsko-slavonska vojna krajina*. Tu radnju je obranio u Utrechtu i time diplomirao povijest i postao "doktorant". To su oni koji završe studij s diplomskom radnjom i time (u Nizozemskoj, ali ne u Hrvatskoj) stječu uvjete za predaju doktorata. Budući da se radilo o relativno kvalitetnoj diplomskoj radnji, i da kod nas nije imao uvjete za predaju doktorata (nije imao ni magisterij ni radova!), koji je sada radio u Zagrebu, gdje se je i zaposlio, tu smo mu (1) radnju i (2) stupanj "doktoranta" prihvatili kao ekvivalent magistarskog rada, jer je to tada bila praksa na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nije dakle imao magisterij.

⁴ Osim više primjedbi, koje su se posebno odnosile na problem refeudalizacije i usporedne analize katoličke i pravoslavne Crkve, neke je članove povjerenstva napose uzbudio stav kandidata u pogledu znanstvene nekorektnosti, s kojim se do tada nisu sreli. A. Buczynski je naime još tijekom rada na disertaciji izmislio "neprijatelje" na području historiografije (iskazujući netrpeljivost spram nekih historičara), te je svom mentoru tvrdio da radove tih historičara nikada neće citirati. Tako se desilo da on ključne radove o Vojnoj

U svakom slučaju, neozbiljno je na taj način donositi neutemeljene ocjene, pogotovo je to neodgovorno od urednika povijesnog časopisa koji našu znanost predstavlja u inozemstvu. A to nije prvi put uradio.⁵ Na tome se dakako ne može graditi međusobno povjerenje i suradnja, za što se Odsjek za povijest dosljedno zalagao godinama. Taj je Odsjek, nakon stvaranja hrvatske države, već 1992. godine ponudio plan o međusobnoj tijesnoj suradnji svih povijesnih institucija u Zagrebu i u Hrvatskoj. No taj je plan tada odbijen.⁶ A zatim su uslijedili napadi na taj Odsjek.

3. **"Prve pripreme" otvaranju Kongresa.** – "Neki" su profesori Odsjeka za povijest doista iskazali negodovanje (i privatno i javno) da taj Kongres povjesničara otvori tadašnji predsjednik države dr. F. Tuđman, kako su to u početku bili zamislili organizatori Kongresa, da on održi uvodno predavanje o hrvatskoj historiografiji i o povijesnoj znanosti uopće i da mu se dade daleko više vremena (čitavo prije podne!) nego bilo kojem drugom historičaru, koji su za izlaganje svojih referata dobili svaki samo po deset minuta. Ako je riječ o *znanstvenom* Kongresu, a drugačije ga se nije moglo ni zamisliti, onda po njihovu shvaćanju taj uvodničar, koji povijest nije studirao, koji nije učinio značajniji pomak u razvoju povijesne znanosti, ni sa čim to nije zaslužio. Zalagali su se da F. Tuđman, kao historičar, bude ravnopravni sudionik na tom Kongresu, da mu se za izlaganje svog referata dade isto toliko vremena kao i drugim historičarima. I ništa više. To je bila osnovna primjedba koju su iskazivali ne samo "neki" profesori Odsjeka za povijest, već i neki drugi intelektualci u zemlji i inozemstvu. Da li su pritom te svoje stavove iskazali "na najgrublji način" ili ne, to je lako utvrditi iz njihovih diskusija. No, budući da se radilo o struci i stručnosti, to je bilo njihovo pravo, a oni ipak u svemu tome nisu prešli granicu pristojnosti.

Zato je bilo nužno najprije točno navesti o kojim je povjesničarima riječ i što su oni tada u javnosti izjavili. A ako polazimo od njihovih javnih izjava, jasno je da ti profesori, prvo, nisu mogli napasti Hrvatski institut za povijest kao organizatora tog Kongresa, jer taj Institut nije bio jedini i glavni njegov organizator i, drugo, da nisu mogli dovesti u sumnju organizacijsku i znanstvenu razinu Kongresa, jer tada to nije bilo moguće: tada se još nije moglo znati što će Kongres pokazati.

To dakle nisu mogli uraditi iz više razloga, a prije svega zato jer su organizatori tog Kongresa bili: Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, Hrvatski institut za povijest, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta i Društvo za hrvatsku povjesnicu. Prema tome, da su ti profesori napali organizatore ili da su dovodili u sumnju znanstvenu razinu Kongresa, napali bi "na najgrublji način" i svoje institucije i svoje kolege iz Odsjeka, Društva i tog Odbora koji su, kao i oni, njihovi članovi.

4. **Tekst P. Korunića iz 1997. godine.**– Postoji doduše jedan tekst, koji se je pojavio u ljeto 1999. godine, koji su neki neopravdano doveli u vezu s Kongresom, a to je spomenuta kritička rasprava P. Korunića pod naslovom: *Povijesna struka i kritika hrvatske historiografije danas*⁷ u kojoj, između ostalog, govori i o neutemeljenim i pretjeranim ocjenama o hrvatskoj historiografiji A. Buczynskog. Međutim, prvo, kako je navedeno u tom

Krajini, koji su objavili ti njegovi izmišljeni neprijatelji, nije citirao ni u disertaciji, koju je obranio u Zagrebu i čija je tema bila iz tog područja, niti kada ju je objavio kao knjigu. O tome se u znanstvenoj kritici njegove knjige već raspravljao. Doista nečuveno na području znanosti! A riječ je o povjesničaru koji u Hrvatskoj ima važne funkcije.

⁵ Usp. o tome: P. Korunić, *Povijesna struka i kritika hrvatske historiografije danas*, Radovi 31, Zagreb 1998, 173-175.

⁶ Usp. o tome P. Korunić, *Povijesna struka*, Radovi 31, 1998, 167-170.

⁷ Radovi 31, 1998, 167-179.

radu, taj je tekst napisan u proljeće 1997. i uredništvu je predan davno prije nego se znalo kada će se i kako održati taj Kongres i, drugo, ako "neki" profesor iznese neku primjedbu na neargumentirane tvrdnje ili na nečije promašaje u organizaciji dijela povijesne struke, to ni u kom slučaju ne znači (i nitko to razuman ne može učiniti!) da se pojedinac može i smije poistovjetiti sa institucijom: sa Hrvatskim institutom za povijest. A Buczynski to radi.

5. Odsjek za povijest predvodi "kampanju".- Taj urednik međutim tu nije stao. Otišao je korak dalje i zapravo napao cjelokupni Odsjek za povijest, kako to danas i drugi rade iz različitih politikantskih i osobnih razloga, a svakako ne iz znanstvenih pobuda. Pritom je dakako zaboravio što su mu "neki" profesori tog Odsjeka i ta institucija u cjelini pružili od njegova dolaska u Hrvatsku, zaboravio je njihovu korektnost i svesrdnu pomoć koju je prije znao cijeniti. Buczynski je naime uvjeren da je Prvi kongres hrvatskih povjesničara u cjelini posve uspio, uza sve to što je, kako je zaključio, "put k ostvarenju Kongresa bio vrlo trnovit a atmosfera u kojoj su tekle prve pripreme nije bila nimalo ohrabrujuća". Za sve to su krivi, kako smo vidjeli, "neki" profesori Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Pa ipak, "veliki uspjeh" tog Kongresa pokazao je, po njegovu uvjerenju, da Hrvatski institut za povijest (u kojem radi Buczynski) i Odsjek za povijest (u kojem rade "neki" opasni profesori koji su već ranije izvršili "udar" na taj Institut) "vrlo dobro surađuju" i štoviše "da ne postoji jaz između njih". I začudo pravilno je zaključio: "takav jaz možda postoji između pojedinaca ali ne i između ustanova". Taj je barem "dojam ostavio Kongres". To su, po njemu, "najbolje pokazali" studenti povijesti Hrvatskih studija i Odsjeka za povijest, koji su se "zajedničkim snagama brinuli" da Kongres "protekne u najboljem redu". Zar samo studenti?

Uspjeh je dakle Kongresa, a to je bio cilj svih sudionika, trebao pokazati da su sve razlike izgladene i da se u mnogim pojedinostima na području povijesne struke jedni (članovi Hrvatskog instituta za povijest) oštro ne razlikuju od drugih (od većine članova Odsjeka za povijest). A Buczynski je to uvjerenje iskazao ovim riječima: "Vjerovali smo da je Kongres uspio premostiti nesuglasice i suprotnosti". U tome su međutim oni (zaciјelo članovi Instituta) pokazali, ogorčeno je zaključio taj urednik, da suviše lako vjeruju drugima (profesorima Odsjeka za povijest) i da su stoga u tom pogledu bili naivni: "Nedavni slijed događaja pokazao je, međutim, da smo u tom pogledu ipak bili naivni". A taj dokaz nalazi u ovim zbivanjima: "Na početku 2000. godine pokrenuta je nova kampanja koju predvodi Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta, a uperena je protiv Hrvatskih studija. S obzirom da većina predavača na Studiju povijesti Hrvatskih studija dolazi iz Hrvatskog instituta za povijest, ta se 'zimski' kampanja može tumačiti kao nastavak one 'ljetne' kampanje uoči Kongresa."

Prema tome, upozorava urednik Buczynski, ne treba biti naivan: Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u cjelini i prije (uoči Kongresa) i sada (od početka 2000. godine) vrši stalnu i organiziranu akciju ("kampanju") protiv određenih osoba i grupa (historičara s kojima se ne slaže) i institucija: i protiv Hrvatskog instituta za povijest i protiv Hrvatskih studija. U tom pogledu, s obzorom na organiziranu akciju uperenu napose protiv Hrvatskih studija, pokrenuta je dakle od početka 2000. godine "nova kampanja" koju čitavo vrijeme "predvodi" Odsjek za povijest.

Kako je riječ o Hrvatskim studijima, uz koje se u javnosti veže nacionalno ime i značenje, koji (prema uvjerenju njihovih tvoraca) jesu prije svega nacionalni studiji, te stoga imaju veći nacionalni značaj i daju više nacionalnog sadržaja od drugih fakulteta na Sveučilištu u Zagrebu (a napose od Filozofskog fakulteta), to onda znači samo jedno:

Odsjek za povijest i njegovi profesori (koji predvode "novu kampanju" uperenu protiv Hrvatskih studija) su i anacionalni (jer vrše organiziranu akciju protiv Hrvatskih studija i Hrvatskog instituta za povijest kao institucija koje na području znanosti i nastave daju daleko više nacionalnog sadržaja od drugih) i nedosljedni i nevjerodostojni, jer lako krše zadanu riječ i iznevjere "naivne". Ne samo to, profesori Odsjeka za povijest i sva njihova djelatnost, njihovi radovi i nastava - kako su nam (profesorima Odsjeka za povijest) to kazali studenti Hrvatskih studija na javnoj tribini u Kulturnom informativnom centru 12. travnja 2000. godine, prožeti su marksizmom i jugoslavenstvom. Eto kakvu sudbinu ima Odsjek za povijest: prije dvadesetak godina taj isti Odsjek je bio na "optuženičkoj klupi" jer su službene vlasti govorile da su njegovi profesori nacionalisti, da nisu ni marksisti ni Jugoslaveni.

Velike su to riječi, vrlo neugodne optužbe. A zapravo je sve obrnuto: to nije ništa drugo nego nekorektni napad na Odsjek za povijest. Taj Odsjek ne provodi nikakvu kampanju protiv Hrvatskih studija, već pokazuje, od početka do danas, da je dosljedan u osudi politikantstva, površnosti, neutemeljenosti i neracionalnosti na području znanosti i nastave na Sveučilištu. Upoznajmo sve to ukratko u drugom dijelu ovog teksta. O tome opširnije na drugom mjestu.

Odsjek za povijest i Hrvatski studiji (od 1992/93. godine do danas)

1. Odsjek za povijest i Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.- Kakav je bio odnos Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, i napose tog Fakulteta u cjelini, prema Hrvatskim studijima od 1992/93. godine do danas? O tome imamo vrlo mnogo dokumenata. Na temelju njih upoznajmo to u najkraćim crtama. Opširnije o tome pisat ćemo u nastavku ove diskusije.

2. Osnivanje Sveučilišnog komparativnog studija hrvatske filozofije i društva.- Godine 1991. i 1992. razvila se po novinstvu diskusija o hrvatskoj filozofiji i njezinu uklapanju u nastavne programe. Grupa intelektualaca (koju se predvodili M. Ježić, A. Čović, P. Barišić, J. Zovko, J. Čurić, I. Rogić, V. Šakić i drugi), koja je zagovarala vrijednosti hrvatske filozofije, izradila je nastavni plan i program za pokretanje novog studija na Sveučilištu u Zagrebu. O tome se razvila vrlo žučna polemika u novinstvu i na Filozofskom fakultetu. Konačno je, uz blagoslov vlasti, odlukom Znanstveno-nastavnog vijeća Sveučilišta u Zagrebu od 22. listopada 1992. godine, prihvaćen novi nastavni plan i program *Sveučilišnog komparativnog studija hrvatske filozofije i društva* u trajanju od dva semestra. Prema tom planu, taj bi sveučilišni studij "raznovrsnoj strukturi polaznika" omogućio "uvid u proučavanje povijesti i suvremenosti hrvatske filozofije i hrvatskog društva". Studij je odgovarao uvjetima redovnog studija filozofije i sociologije "i kao takav", kako je u natječaju za upis studenata iskazano, "ekvivalentan je semestralnom ili dvosemestralnom studiju tih predmeta na sveučilištima koja pripremaju takav sustav".

O tom novom sveučilišnom studiju veoma se mnogo raspravljalo u novinstvu i na sjednicama Znanstveno-nastavnog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Predstavnici Odsjeka za filozofiju i Odsjeka za sociologiju napose su u tom Vijeću iskazali ne-godovanje što oni kao Odsjeci nisu bili konzultirani u vezi s uvođenjem *Jednogodišnjeg komparativnog studija hrvatske filozofije i društva* na Sveučilištu. Više nastavnika nije vidjela razloga da se otvori novi studij. Smatrali su da se taj studij može, ako za to ima potrebe, pokrenuti na Filozofskom fakultetu. Ukazivali su od početka kako na nelegalnost postupka tako i na površnost i na nedosljednost. O tome postoji opsežna dokumentacija.

U tu se diskusiju članovi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu javno nisu upuštali. Pa ipak, neki od njih nisu odobrali ni takvu neugodnu polemiku po novinama, koju su osobito predvodili zagovornici novog studija, niti otvaranje novog sveučilišnog studija. Smatrali su da se taj studij može organizirati na Filozofskom fakultetu. Bilo bi to i racionalnije i ekonomičnije.

3. Prerastanje Komparativnog studija u Hrvatske studije.- Već su 1992. godine neki profesori na Filozofskom fakultetu javno upozorili da se osnivači novog sveučilišnog studija ("Hrvatska filozofija i društvo") neće zadovoljiti njegovim jednogodišnjim trajanjem. Predvidjeli su da će ga nastojati proširiti. Nisu u tome griješili. Nisu trebali dugo ni čekati. Već 14. lipnja 1993. godine Kolegij je novog Sveučilišnog studija hrvatske filozofije i društva "odlučio izraditi prijedlog proširenja postojećeg jednogodišnjeg Studija na četverogodišnji". Nakon toga dali su se na posao. U tom su nastojanju dobili potporu vlasti. Pritom je vlast podržavala tzv. "češki model" prema kojem će, nezadovoljna (ideološki, a ne znanstvenom razinom i organizacijom) određenim fakultetima i postojećim studijskim grupama, poticati i podržavati otvaranje paralelnih studija na Sveučilištu u Zagrebu. Mnogi su to prihvatili kao izazov. Mnogi su u tome i vidjeli osobni interes, koji su pojedinačne ciljeve suprotstavili zajedničkim vrijednostima i općem dobru.

Napokon Kolegij *Sveučilišnog komparativnog studija* 18. lipnja 1993. službeno dostavlja Znanstveno-nastavnom vijeću Sveučilišta prijedlog da dvosemestralni studij hrvatske filozofije i društva preraste u *Hrvatske studije* koje će trajati četiri godine. U dopisu se napominje kako je ta inicijativa iznesena i prihvaćena u ranijim raspravama na tijelima Sveučilišta: na sjednici Odbora za nastavu (10. rujna i 17. listopada 1992. godine) i na sjednici Znanstveno-nastavnog vijeća (10. rujna i 22. listopada 1992. godine). Zatim 30. lipnja 1993. Ministarstvo znanosti odobrava naknadne kvote za upis studenata Hrvatskih studija. Napokon Predsjedništvo Zajednice hrvatskih sveučilišta odobrava naknadne kvote za pet dvopredmetnih smjerova u sklopu Hrvatskih studija. Time su i neregularnosti i neracionalnosti i nestručnosti na Sveučilištu širom otvorili vrata. Sve se to nastavlja i dalje.

4. Puč u hrvatskoj historiografiji 1993. godine.- U taj su se plan od 1993. uključili i neki "hrvatski povjesničari". Od tada će u svemu tome oni prednjačiti. Od njih je potekla paralelna inicijativa za osnivanje društveno-humanističkih studija. Na inicijativu Instituta za primijenjena društvena istraživanja u Zagrebu, koji je potakao osnivanje novog komparativnog sveučilišnog studija, održan je 20. travnja 1993. godine prvi "inicijalni sastanak hrvatskih povjesničara". Taj je "skup" otvorio direktor Instituta V. Šakić "naglašavajući opće društvene okolnosti" (!?) koje su "omogućile nastanak Instituta" ali, zaključio je, "isto tako nametnule i potrebu jednog ovakvog sastanka hrvatskih povjesničara". Bio je to puč u hrvatskoj historiografiji koji je izazvao dodatnu krizu u povijesnoj struci koja i dalje traje.

Na tom su "prvom konzultativnom sastanku" bili ovi "hrvatski povjesničari": D. Pavličević, M. Brandt, I. Perić, M. Bertoša, I. Mažuran, V. Koščak, A. Sekulić, F. Mirošević, J. Kolanović i Z. Šimunčić-Bobetko.

D. Pavličević je, kao "kriterij temeljem kojeg su pojedini povjesničari pozvani" na taj skup, naveo "dosadašnju organizacijsku situaciju u hrvatskoj historiografiji" koja je "sprječavala istraživanje znanstveno-istraživačkih i predavačkih mogućnosti nazočnih povjesničara". Ipak je smatrao da "svrha daljnjeg djelovanja povjesničara" treba da bude usmjerena ne na kritiku postojećeg (na "dovođenje u pitanje postojećih institucija historiografskog usmjerenja" ili "radova pojedinih povjesničara") nego da valja "stvoriti materijalne i organizacijske preduvjete" koji će "omogućiti bitno drugačiji historiografski pristup znanstvenom proučavanju" nacionalne povijesti. Nezadovoljan dakle postojećim

stanjem na području povijesne struke, predložio je: "okretanje hrvatske historiografije odgovarajućim zapadnim uzorima"; zatim, da se u hrvatskoj historiografiji "težište stavi na nacionalnu povijest" i "kroz tu prizmu promatra povijest drugih država, naroda i većih geografskih cjelina"; da se otvori "kontakti sa odgovarajućim institucijama u drugim državama"; da se "za sve razine, od osnovne škole do sveučilišta, izrade i nadležnim institucijama ponudi drugačiji planovi predavanja povijesti, kao i bitno drugačija interpretacija od postojećih"; da se "radi na ukidanju postojećih barijera između fakulteta i instituta"; da se osnuju "multidisciplinarni instituti u hrvatskim gradovima" čija će "konceptija biti nacionalno usmjerena"; da se, "glede državnih interesa", počne "sa pisanjem sinteze hrvatske povijesti" te "znanstveno oživi povijesna geografija". Ništa dakle do tada ne vrijedi (ni na razini povijesne znanosti ni na razini nastave). Zato sve treba mijenjati.

Podržavajući "prethodna izlaganja", M. Brandt je zatim istakao da je "kod kvalitetnog procjenjivanja hrvatske historiografije, izrazito uočljiv nedostatak prisutnosti državne politike" (!?) pa zato "hrvatska historiografija nema koncepciju" tj. "ne zna se koja je svrha povijesnih studija". Nužna je dakle "prisutnost državne politike" i državna intervencija u hrvatskoj historiografiji: "zbog toga je neophodno pridobiti državnu politiku, kako bi se postigla institucijska mobilizacija" jer, zaključio je, "sadašnje stanje u hrvatskoj historiografiji nije slučajno, već je rezultat sedamdeset-godišnje sustavne djelatnosti protiv države Hrvatske i hrvatskog naroda".

Bilo je i drugih prijedloga, no najvažniji je onaj o osnivanju paralelnog studija povijesti i paralelnog postdiplomskog studija povijesti na Sveučilištu u Zagrebu. Na kraju su zaključili: "Svi nazočni povjesničari zaključili su da je situacija u hrvatskoj historiografiji nezadovoljavajuća, zbog njene znanstveno-istraživačke razine (građa, metodologija i koncepcija), organizacijskih oblika (institucije, kadrovi i nastava), materijalne osnove i odnosa prema državi, te da povjesničari organizirani kao struka moraju biti inicijatori promjena." Zatim su izabrali "uže radno tijelo" koje je krenulo "putem sustavnog rješavanja problema" iznesenih na tom sastanku.

5. Inicijativa za pokretanje novog Interdisciplinarnog studija.- Napokon su, u skladu s tom djelatnošću, prilagođenoj "državnoj politici", 29. lipnja 1993. godine V. Šakić i I. Rogić upoznali rektora Sveučilišta u Zagrebu sa svojom inicijativom za organiziranje novog Interdisciplinarnog studija društveno-humanističkih znanosti. Predviđali su osnivanje šest studijskih grupa: 1. Hrvatske studije; 2. Studij povijesti; 3. Studij politologije; 4. Studij psihologije i 5. Studij antropologije.

Taj su svoj prijedlog opravdali ovim "stajalištima": prvo, "većina društveno-humanističkih znanosti bila je, a djelomice je još uvijek opterećena socijalističkim ideološkim naslagama" (!?) i, drugo, "predavački i znanstveno-istraživački sastav teško je probijao rečene ideološke naslage, pa su kvalitetni pomaci u istraživačkom i znanstveno-nastavnom razvoju najčešće bili maleni ili ih nije bilo". Tih se premisa, koje nikada nisu dokazane, i danas drže oni koji zagovaraju Hrvatske studije.

U svemu tome iskazano je mnogo pretjeranosti. Njihove ocjene, napose one koje su se odnosile na pedagoški i znanstveni rad profesora na Filozofskom fakultetu, nisu utemeljene na istini, stručnosti i dobronamjernosti. Od početka do danas, kada je riječ o Hrvatskim studijima, slijedeći uglavnom "državnu politiku" na koju su se pozivali i u ime koje su djelovali, osnivači tih paralelnih studija nisu na žalost iskazali racionalnost, stručnost, ekonomičnost i umjerenost. A znamo kuda nas je to odvelo i gdje smo dospjeli. Od početka do danas u tome je prisutno politikantstvo i želja da razore stoljetnu i najvažniju humanističku instituciju u zemlji: Filozofski fakultet. U tome napose prednjače

oni koji na tom Fakultetu nisu diplomirali, kojima ta institucija očito ništa ne znači. Oni uporno, pozivajući se tobože na konkurenciju, Filozofskom fakultetu (koji ima dugu i plodnu tradiciju od 1874. godine do danas) suprotstavljaju Hrvatske studije s "tradicijom" od nekoliko godina.

6. Prijedlog osnutka Sveučilišnog studija.- Odmah zatim, 20. kolovoza 1993. godine, slijedi prijedlog za osnivanje *Sveučilišnog studija društvenih i humanističkih znanosti*. Nositelj prijedloga nije više Institut za primijenjena društvena istraživanja, nego su to "predlagatelji osnutka" novog Sveučilišnog studija u čije se ime od tada potpisuje D. Pavličević. Navedeno je 60 "predlagatelja", među kojima su slijedeći "hrvatski povjesničari": Lj. Antić, S. Antoljak, M. Bertoša, M. Brandt, I. Čizmić, T. Ganza-Aras, J. Kolanović, V. Koščak, I. Mažuran, D. Pavličević i F. Šanjek.

U tom se prijedlogu traži osnivanje šest studijskih grupa: a) Antropologije, b) Hrvatskih studija, c) Politologije, d) Povijesti, e) Psihologije i f) Sociologije.

Kao razlog za pokretanje tog Sveučilišnog studija navode neka "opća uporišta". Uvjereni su da je "najveći broj društvenih i humanističkih znanosti u Hrvatskoj bio", i "djelomično je još uvijek", "opterećen naslagama iz dva zadana ideologijska sklopa: jugoslavenskog i socijalističkog". Zato se, pod "njihovim pritiskom", nisu "mogle oblikovati znanstvene prakse primjerene uobičajenim znanstvenim i profesionalnim mjerilima". Nužno je stoga promijeniti to stanje. I naravno uvode novi "ideologijski sklop" koji ima sve elemente rušilačkog a ne stvaralačkog. To su jasno pokazali.

U "posebnim uporištima" za osnivanje paralelnog studija povijesti navode "još nekoliko markantnih ograničenja", a to su ove mudrosti: "ne studira se povijest cjelina hrvatskog nacionalnog korpusa kao što su Hrvati u emigraciji, Hrvati u BiH, Crnoj Gori, Srbiji; izbjegavaju se do sada 'nepodobne' teme kao što su, primjerice, povijest Katoličke crkve u Hrvatskoj, hrvatska vojnička povijest, međunarodni odnosi Hrvatske u povijesti, povijesna utemeljenost hrvatskih granica, povijesna geografija, povijesna demografija, povijesna sociologija, srpsko (vlaško) pitanje, hrvatska državnost i druge; zanemaruju se teme i područja izuzetno važna za hrvatsku prošlost kao što su, primjerice, Dubrovačka Republika, Vojna krajina, Istra, Međimurje, Baranja, Rijeka, nacionalna integracija Hrvatske, velike ideologije u Hrvata, velikosrpska ekspanzija, jugoslavenska ideologija i njezin utjecaj i druge; u postojećem proučavanju povijesti rijedak je interdisciplinarni pristup (discipline, kao antropologija, sociologija, socijalna psihologija i srodne), zbog čega su i rezultati ograničeni; metodologijska i teorijska zastarjelost pristupa mnogim pitanjima kao, primjerice, jugoslavenskom je i više nego očita." Uvjereni su međutim da se već u predloženom Prijedlogu ta "ograničenja nastoje ukloniti" i da će stoga "razviti studij koji će biti oslonac sustavne i dugoročne preobrazbe zatečenih okoštalih nastavnih i istraživačkih modela". To je ta čuvena novost koju su najavili.

Tom su Prijedlogu priložili Nastavne planove studijskih grupa, u kojima su za nositelje predmeta na studiju povijest "imenovali" neke profesore sa Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta koje za to nisu pitali niti su ih o tome obavijestili.

Na taj grubi nasrtaj i na Odsjek za povijest i na hrvatsku historiografiju u cjelini odmah su odgovorili: 1) akademik prof. dr. Ljubo Boban, u pismu od 2. rujna 1993. godine; 2) prof. dr. Petar Korunić, u pismu od 5. rujna 1993. godine; 3) prof. dr. Tomislav Raukar, u pismu od 12. rujna 1993. godine i, na kraju, Vijeće Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, u opsežnom "osvrtu" koji je odobrilo na sjednici od 11. studenog 1993. godine.

Odsjek za povijest je tada u cjelini, i pojedini profesori napose, o čemu svjedoče navedeni dokumenti, prosvjedovali zbog takvih grubih i netočnih tvrdnji kako o nastavnoj

djelatnosti Odsjeka tako i o hrvatskoj historiografiji uopće. Ukazivali su na "generalizirane tvrdnje, neistine, insinacije i klevete" (Lj. Boban), na nestručnost predlagača novih studija. U opsežnim su dopisima opovrgli negativne ocjene o nastavi hrvatske povijesti. Zaključili su da te preoštre ocjene ne potječu od neobaviještenosti nego od onih kolega povjesničara koji su "pojedinačne ciljeve pretpostavili zajedničkom dobru" (T. Raukar). Pritom su ukazali na reorganizaciju nastavne koju je godinama poduzimao Odsjek za povijest i dokazali da su netočni prigovori kako o zanemarenim kolegijima i sadržajima u nastavi tako i u znanstveno-istraživačkim projektima (Boban, Korunić, Raukar, Vijeće Odsjeka).

U svom opsežnom dopisu-odgovoru na spomenuti nacrt Sveučilišnog studija društvenih i humanističkih znanosti (koji je Odsjek za povijest uputio: ministru znanosti RH, ministru kulture i prosvjete, rektoru Sveučilišta u Zagrebu, prorektoru i dekanu Filozofskog fakulteta), Vijeće Odsjeka je zaključilo slijedeće. 1) Odsjek ne "odbija opravdane prigovore o postojećem studiju povijesti", ukoliko su ti prigovori "dobronamjerni i smjeraju k njegovom poboljšanju" na čemu i sam radi. 2) Odsjek smatra da se "postojeći nedostaci mogu uspješno ukloniti konstruktivnom suradnjom nadležnih i zainteresiranih činitelja" i da je postojeći studij pri Odsjeku za povijest "prikladan temelj modernome, razvijenome i raščlanjenome studiju povijesti s osobitim naglaskom na hrvatskoj povijesti, kakav i dolikuje" Sveučilištu u Zagrebu. 3) Stoga Odsjek "tvrdi da predlagači usporednoga studija (povijesti) nisu pružili valjane znanstvene, stručne i personalne razloge zbog kojih bi valjalo uvesti još jedan studij povijesti u istom gradu i na istom Sveučilištu". 4) Iz svega toga je "očito da su među motivima da se sroči prijedlog za usporedni studij odlučujuću ulogu imale osobne ambicije pojedinaca i da se one nastoje ostvariti pritiscima, manipulacijama i dodavanjem političke dimenzije".

U svom dopisu Odsjek za povijest je priložio izvješće o radu Instituta (Zavoda) za hrvatsku povijest od 1971. do 1991. godine, čiji su suradnici bili članovi Odsjeka, na temelju čega "već i letimični uvid pokazuje kako su neutemeljene, zlonamjerne i tendenciozne tvrdnje predlagatelja novog studija povijesti da je hrvatska povijest u nas bila zastupljena". A ipak neki taj put "kleveta" i dalje slijede.

7. Dosljednost Odsjeka za povijest o problemu paralelnih studija.- Od tada do danas, o čemu svjedoče dokumenti, Odsjek za povijest i većina njegovih članova ostali su dosljedni u svojim stavovima o problemu osnivanja i održavanja (ukidanja) paralelnih studija na istom Sveučilištu u Zagrebu. O tome su zastupali ova gledišta:

Otvaranje novih studija na Sveučilištu: uvjereni su da svaki ozbiljni i odgovorni znanstvenik, kada kani pokrenuti novi studij, mora polaziti od stručnosti i racionalnosti i upitati se (1) da li taj studij već postoji na Sveučilištu, (2) da li novi studij nudi nove sadržaje, tj. novi nastavni plan i program, nove nastavne predmete i da li otvara nova nastavna i znanstvena područja, (3) da li postoje potrebe, i koje su to, da se na istom Sveučilištu osnuje, uz već postojeći, posve istovjetni studij. Tih se nažalost osnovnih načela spomenuti "predlagatelji" novih studija nikada nisu držali. To je danas jasno. Posljedice su svima poznate.

O tobožnjoj konkurenciji paralelnih studija: uvjereni su dakle da su paralelni studiji na istom Sveučilištu nepotrebni i neracionalni oblik konkurencije. Takvu vrstu "konkurencije" ne nalazimo nigdje u svijetu. Odsjek za povijest se ne boji konkurencije, to je više puta dokazao, jer su njegovi članovi i osnivali studije povijesti u drugim našim gradovima i sudjelovali u nastavi na njima.

Međutim, oni koji zagovaraju Hrvatske studije stalno se pozivaju na konkurenciju. Nisu u tome ni ozbiljni niti odgovorni. Ovdje nije riječ o konkurenciji. Nužno je naime imati na

umu, prvo, da u Hrvatskoj postoje šest studija povijest (dva u Zagrebu, zatim u Osijeku, Zadru, Puli i sada u Rijeci), drugo, da naša država u cjelini nema potrebe za tolikim brojem školovanih historičara i, treće, da je sve to sa ekonomskog gledišta nepotrebni veliki izdatak za ionako siromašno Sveučilište i našu državu. Važno je ovdje istaći taj problem. Filozofski fakultet već godinama ne dobiva materijalna sredstva za osnovne uvjete rada. Znanost je u još gorem položaju. Oni koji su donijeli sve te planove, koji su utemeljili novi studij povijesti na istom Sveučilištu, koji su napokon utemeljili paralelne Hrvatske studije uopće i koji ih zagovaraju do danas, nisu polazili od stručnosti, racionalnosti, ekonomičnosti i odgovornosti. No o tome više u nastavku ove diskusije.

8. Prijedlog Odsjeka za povijest o međusobnoj suradnji povjesničara.- Upravo tada, kada se stvaraju sve te osnove, kada nastaje spomenuti puč unutar povijesne struke, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu je školske god. 1992/93. izradio prijedlog o novom načinu organizacije, prvo, znanstveno-istraživačkog rada (unutar središnjih povijesnih instituta, zavoda, fakulteta i arhiva, na razini Zagreba i naše države uopće) i, drugo, pedagoško-nastavne djelatnosti na studiju povijesti, na razini i dodiplomske i poslijediplomske nastave. Učinio je to u nastojanju da te dvije razine povijesne struke međusobno funkcionalno poveže i stručno još više usavrši. Uz to, taj je plan nastao i na poticaj zakonskih promjena o novoj organizaciji Sveučilišta i znanstveno-istraživačkih instituta. Taj je plan međutim propao.⁸ S njim su za sada propali i pokušaji da se naši povjesničari međusobno više povežu, da se okupe oko struke i stručnosti, da izbjegnju nestručnost i miješanje politikantstva u struku.

9. Dosljednost Hrvatskog instituta za povijest o paralelnom studiju.- Ako pogledamo koji su "hrvatski povjesničari" 1993. godine sudjelovali u osnivanju novih paralelnih studija, napose studija povijesti na Sveučilištu u Zagrebu, vidjet ćemo da je sa Hrvatskog instituta za povijest (tada: Instituta za suvremenu povijest) sudjelovala samo dr. Zdenka Šimunčić-Bobetko (na "inicijalnom sastanku hrvatskih povjesničara" održanom 20. travnja 1993. godine). U njihovom prijedlogu novih studija, samo je ona (dr. Šimunčić-Bobetko) predviđena za nastavnika, i to za Hrvatske studije, i nitko drugi iz tog Instituta nije predložen za Studij povijesti. Ni u njihovom prijedlogu osnutka novog Sveučilišnog studija društvenih i humanističkih znanosti nije ni jedan drugi povjesničar iz tog Instituta predložen za nastavnika. Štoviše, kako smo spomenuli, taj je prijedlog potpisalo 60 uglednih "predlagatelja". Među njima je 11 povjesničara, ali ni jedan nije iz tog Instituta.

Nije to slučajno. Tadašnji direktor Instituta za suvremenu povijest (a danas Hrvatskog instituta za povijest) M. Valentić tada je oštro osuđivao taj pokušaj. Bio je uvjeren, i to je otvoreno zagovarao, da je sve to nepromišljeno, da je paralelni studij povijesti unutar istog Sveučilišta i nepotreban i suvišan. Otvoreno se suprotstavio D. Pavličeviću. Smatrao je da on unosi nemir i razdor među povjesničarima.

Međutim, uskoro je promijenio mišljenje i on je zapravo onaj koji je ne samo dovršio tadašnji plan nego je otišao korak dalje. Najprije se uključio kao predavač na Hrvatskim studijima, a zatim kao voditelj tog u mnogo čemu spornog Fakulteta. On je osmislio, u uskom krugu koji se okupio oko rektora Sveučilišta, kako konačno pokrenuti više studijskih grupa i među njima dakako studij povijesti na Hrvatskim studijima. Tako se konačno realizirao plan osmišljen još 1993. godine. No, ne samo da je na tom studiju povijesti većinu nastavnika doveo iz Hrvatskog instituta za povijest, nego je već 1996.

⁸ Usp. o tome: P. Korunić, *Povijesna struka*, Radovi 31, 1998, 169-70.

godine jasno zacrtao plan da na tom studiju organizira i poslijediplomski studij povijesti. Posljedice su: nastanak krize u povijesnoj struci.

10. Ukinuti ili ne Hrvatske studije danas?- U raspravi o Hrvatskim studijima, koja je u prošlosti a osobito danas bila vrlo žučna, valja imati na umu ove činitelje: a) da su prilikom njihova formiranja i organizacije više puta prekršene brojne zakonske odredbe; b) da se dakle svjesno kršio postojeći zakon, iako je na sve to javno više puta upozoreno; c) da su se mnogi u njihovu formiranju rukovodili ne pedagoškim i znanstvenim razlozima, ne općim potrebama i svima nama zajedničkim interesom, nego politikantskim i ideološkim napadom na "druge"; d) da su mnogi "predlagatelji" u tome vidjeli osobne koristi i ambicije; e) da su tijekom organizacije Hrvatskih studija učinjene mnoge nepravilnosti koje nisu u skladu sa standardima na ovom Sveučilištu; f) da je narušena i pedagoška i znanstvena tradicija našeg Sveučilišta; g) da i ovo Sveučilište i naša država danas moraju iskazati više racionalnosti u trošenju i onako malih novčanih sredstava; h) da, konačno, postojanje paralelnih Hrvatskih studija, a napose paralelnog studija povijesti, nije opravdano ni sa jednog gledišta, ni racionalnog ni ekonomskog ni pedagoškog ni znanstvenog.

11. Puč studenata Hrvatskih studija.- Sve je to, od 1991/92. do danas, ovom Sveučilištu nanijelo velike štete. I ugled i tradiciju tog Sveučilišta mnogi su narušili. Oni stoga koji zagovaraju paralelne Hrvatske studije, a to je uostalom njihovo pravo, ipak bi morali pokazati malo više i ozbiljnosti i odgovornosti i racionalnosti (ne samo ekonomske) i poštovanja spram duge tradicije Sveučilišta u Zagrebu.

Napose bi morali pokazati više odgovornosti kada je riječ o odgoju studenata na Hrvatskim studijima, koji su, u nedavnom susretu sa profesorima Filozofskog fakulteta, u njihovu odnosu prema njima, i uopće u obrani Hrvatskih studija, izvršili svojevrсни puč na Sveučilištu: riječ je o njihovom nečuvenom ponašanju.

Ovdje ukratko o tome. Početkom ove godine ponovo je, kao i ranije, pokrenuta javna diskusija o Hrvatskim studijima. Pod utjecajem tih diskusija, rektor Sveučilišta je započeo vrlo ozbiljne pripreme za diskusiju o sudbini Hrvatskih studija. Pozvao je mnoge odgovorne kojih se to tiče, napose sa Hrvatskih studija, Filozofskog fakulteta i Fakulteta političkih znanosti. Imenovao je posebni sveučilišni odbor (u koji su ušli trojica profesora s Filozofskog fakulteta) koji su sustavno sakupili gotovo sve važnije dokumente o osnivanju i organizaciji Hrvatskih studija. Svi su ti dokumenti dostavljeni članovima Senata Sveučilišta u Zagrebu, a nalaze se i na internetu.

Konačno se odluka o daljnjoj sudbini Hrvatskih studija trebala donijeti 13. travnja 2000. godine na sjednici Senata Sveučilišta. Studenti Hrvatskih studija su se već ranije organizirali i iskazivali svoje negodovanje. Dan uoči te odluke i studenti i nastavnici Hrvatskih studija vrlo su se dobro organizirali u obrani tog studija. Te su večeri, 12. travnja, organizirali dva javna nastupa u "bliskom susretu" sa profesorima Filozofskog fakulteta. Prvi nastup su organizirali u obliku javne tribine u Kulturnom informativnom centru. Na toj javnoj tribini su sa strane Hrvatskih studija sudjelovali A. Buczynski, M. Ančić i J. Zovko (važno je uočiti da ni jedan od njih nije studirao na Sveučilištu u Zagrebu), a s Filozofskog fakulteta pet profesora među kojima trojica sa Odsjeka za povijest (N. Budak, I. Goldstein i P. Korunić). Tu javnu tribinu, kao i raspravu o istoj temi na televiziji iste večeri, zapravo su organizirali ta trojica sa Hrvatskih studija. Za voditelja i javne tribine i na televiziji doveli su svog studenta, koji je bio krajnje pristran, nekorektan i neprofesionalan. Uz to, na tribinu su doveli mnogobrojne studente i nastavnike sa Hrvatskih studija, koji su bili neizmjereno nepristojni i krajnje neugodni. Diskusija je bila više nego neugodna i netolerantna. No, najneugodniji je bio naš "bliski susret" sa studentima

Hrvatskih studija. Bili su nepristojni i navijački raspoloženi. Prekidali su nas u izlaganju, izazivali i upućivali prijeteće poglede. Bili su spremni na linč. Na odlasku su nam, osobito na ulici, i prijetili i ponašali se prema nama na nečuven način, neprimjeren na Sveučilištu.

Vrhunac je bio kada nam je njihov student na tribini, a to je više njih ponovilo na ulici, kazao da je naša cjelokupna historiografija, kao i sva djela koja su napisali profesori sa Filozofskog fakulteta, prožeta marksizmom i jugoslavenstvom. Još je neugodnija činjenica da ni jedan njihov profesor tu tvrdnju svog studenta, koju nije moguće dokazati, nije odbacio kao pretjeranost i da se tako ispriča. Nisu zapravo to ni mogli, jer i sami zastupaju takva gledišta i tako odgajaju studente.⁹ Ti isti studenti, predvođeni svojim nastavnicima, sutra dan, 13. travnja, pred rektoratom, za vrijeme održavanja sjednice Senata Sveučilišta na kojoj se raspravljalo o sudbini Hrvatskih studija, organizirali su skup na kojem su iskazali neprimjereno ponašanje.

Dakako, radilo se o njihovoj sudbini. To moramo razumjeti. Ali, prvo, u tu su ih situaciju doveli njihovi nastavnici i, drugo, nitko od onih koji su čitavo prošlo razdoblje ukazivali na ozbiljnost problema nije zanemario problem studenata. Svi su se složili da se tim studentima mora omogućiti da dovrše studije.

Ako bismo na kraju, za sada, htjeli donijeti neki zaključak, svakako valja reći da je pretjerano kazati, kako to čini A. Buczynski, da Odsjek za povijest predvodi kampanju protiv Hrvatskih studija i samim tim i protiv Hrvatskog instituta za povijest i njegovih članova. Sasvim je zapravo obrnuto. To je sada jasno.

⁹ Usp. o tome: P. Korunić, *Povijesna struka*, Radovi 31, 1998, 173-75.

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RAD OVI

32-33

ZAGREB 1999.-2000.

Izdavač
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Za izdavača
Neven Budak

Redakcija
Branka Boban
Neven Budak
Mirjana Gross
Franko Mirošević
Iskra Iveljić
Nikša Stančić
Božena Vranješ-Šoljan

Urednički kolegij
Ivo Goldstein
Marijan Maticka
Mario Strecha

Izvršni urednik
Mario Strecha

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb, Ivana Lučića 3
tel. 385 1/ 6120 150, 6120 158, fax. 385 1/ 6156 879

Časopis izlazi jednom godišnje. Izdavanje časopisa sufinancira
Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske
br. 6859/1 od 5. X.1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Ministarstvu znanosti i tehnologije
Republike Hrvatske pod brojem UP-547/2-84-1984.

Naslovna stranica

Iva Makvić

Prijevod sažetaka

Marina Denona-Krsnik (njemački)

Ivo Goldstein (engleski)

Tisak

KRATIS, Vrapčanska 15, Zagreb

Tiskanje završeno u srpnju 2001. godine

Naklada

300 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb

UDK 949.75

RADOVI 32-33

/ [uređivački odbor Ivo Goldstein... et al.]. - Zagreb

: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta,
1999.-2000. – 520 str. ; 24 cm

– Summaries.

ISBN 0353-295X